

Posudek magisterské diplomové práce

Téma: *Společné stolování novozákonní církve perspektivou kolektivní paměti* (Praha 2022)

Autor: Petr Černoch

Vedoucí práce: Jiří Lukeš, PhD.

Formální kritéria, obsah práce, užitá literatura: Práce podaná na katedře biblistiky a judaistiky HTF UK splňuje formální kritéria stanovená pro vypracování magisterských prací, obsahuje prohlášení o samostatném vypracování a nevykazuje zjevné známky plagiátu. Protokol je k dispozici v SIS.

Práce má celkem 65 stran, přičemž textovou část práce představují kapitoly 1.–6., tedy strany 7-57 (1. *Úvod*, s. 7-8, 2. *Kolektivní paměť* 9-15, do tří podkapitol členěná kapitola 3. *Od nejstaršího až na konec kánonu*, s. 16-51, 4. *Intertextualita v křesťanských spisech*, s. 52-53, 5. *To číňte na mou památku*, s. 54-57, 6. *Závěr*, s. 58-59). *Seznam použité literatury* začíná na s. 60 a končí na s. 64. Je dále členěný a obsahuje (kromě sekundární literatury) nadpisem oddělené části „Mimobiblické prameny“, „Slovníky“, „Zajímavosti“ a „Encyklopedie“. U „Mimobiblických pramenů“ chybí stěžejní informace o publikacích, tedy edice, rok vydání, nakladatelství. Autor pracuje s literaturou anglickou, německou a převážně českou. Zahrnuje rovněž světově uznávané žurnály, avšak sporadicky, moderní studie z tohoto zdroje prakticky vynechává, což je u moderních a progresivních postupů ke škodě věci! Práce obsahuje také *Prohlášení* o samostatném vypracování, *Anotace*, *Klíčová slova* i *Obsah* (s. 3-6). Práci uzavírá anglicky psaný *Abstract* (s. 65). Místy se stane, že text autorovi „odskočí“ (s. 17-18) a finální formě, grafické, mohl autor věnovat více pozornosti.

Jazyk a styl: Autor užívá náležitě odbornou terminologii, avšak místy je patrné, že se nechává strhnout jazykem díla, se kterým pracuje, - viz stěžejní publikace Joachima Jeremiase -, která ovlivňuje pojetí celého „interpretačního pokusu“, jakož i myšlenkové důrazy Petra Pokorného, což je patrné v *Úvodu* diplomové práce. Pravopisné chyby nejsou až tak časté a vyskytují se u velkých a malých písmen, jakož i u interpunkce. Místy působí jazyk práce poněkud stísněným dojmem, jako by se autor bál samostatně interpretovat či formulovat vlastní myšlenky.

Obsah, struktura, kritika, hodnocení: Po slibně znějícím *Úvodu*, v němž autor vystihl podstatu a přínos paměťových studií v oblasti Nového zákona a raného křesťanství, se úvahy přesunuly do kapitoly 2. k metodologickému vymezení a pojetí kolektivní paměti (s. 9-15). Autor zde přináší i úvahy nad mýtem a rituálem (s. 13-15), které však mohly být obsáhlejší a více specifikované směrem k řešenému tématu. Přesto lze kapitolu hodnotit jako přínosnou a obsahově adekvátní, ač k definování sociální nebo kulturní paměti v kontextu Nového zákona a raně křesťanských písemností mohl autor pracovat s řadou soudobých autorů, jež se na tuto oblast specializují. Sice vybrané osobnosti uvádí v poznámkovém aparátu, ale inspirovat se jejich pojetími mohl ve větší míře, více je dále aplikovat v následujících exegezích a možná z jejich prací nastínit i podstatnější místa. Teorie sociální paměti a paměťová studia jako celek nemají zatím pevně daný pracovní postup v oblasti novozákonní exegeze. Právě nad tímto aspektem se mohl autor zamyslet a pokusit se vypracovat metodiku vlastní (např. po vzoru S. Huebenthal, kterou osobně zná), jež by odpovídala aspektům textů a tradic, s nimiž zamýšlel pracovat. V oblasti metodologie mohl autor vyvinout výrazně větší myšlenkové úsilí. Práce by tím získala na kvalitě a vymanila by se z vleku úvah osobnosti J. Jeremiase, který náležel k průkopníkům historicko-kritické metody interpretace Nového zákona s důrazy na zohlednění kontextu judaismu. Na tuto práci je při zmíněném tématu nutné navázat, ale zároveň interpretaci doplnit o aspekty sociální paměti, což se autorovi daří spíše v dovětcích než v plnosti. Právě kritikou Jeremiasových stanovisek či jejich doplněním by autor prokázal svou teologickou erudici a ukázal by, jaký je exeget. Zároveň by se projevilo, jaký je vlastně potenciál paměťových studií v komplexu exegetických kroků, které ten, kdo analyzuje biblický text, musí udělat. Autor se však rozhodl poněkud skromně „zůstat ve stínu“ velikána.

Úvahy o tom, „Co je nejstarší“ (podkapitola 3.2, s. 18-48) v rámci novozákonních zpráv či textů, jsou samozřejmě správné, ale záhy by měly následovat analýzy optikou teorie sociální (kolektivní) paměti a možná i zamyšlení nad podobou raného křesťanství v pavlovských, markovských, matoušových, lukášových či janovských obcích, vyhodnocení role orality, fixace tradice na rituál či změnu důrazů následujících generací a vysvětlení příčin, které mohly změny způsobit. Práce na poli sociální a kolektivní paměti je komplexní záležitostí, kde je nutné vyhodnotit značné množství dílčích faktorů a teorie paměti je jakýmsi hermeneutickým svorníkem, kde je nutné metodologicky zohlednit i přívlastek „sociální“. „Literární linie“, které se autor drží (od s. 19), to je jen začátek exegetického procesu! Samotnou sociální paměť nelze vyřešit frázemi či obecně známými skutečnostmi (např. s. 36, 42), které navíc tvoří jen jakési dodatky k poznatkům získaným metodikou historické kritiky a zkoumáním filologických aspektů! Závěr práce je hodnotný, avšak je spíše obecně formulovaný. I zde mohl být autor konkrétnější. Otevřít zkoumání směrem k antické společnosti a jejím komunitám (náboženským a filosofickým nebo ve vztahu k rodinným a státním slavnostem se stolováním) by určitě stálo za obsažnou kapitolu. Hodnotné komparace by pohledu na kolektivní či sociální paměť pomohly. Totéž se týká intertextuality, kde autor provede jen základního konstatování (s. 52-53). Tato kapitola mohla být klidně centrem celé práce! Kontextualita a intertextualita, inspirace socio-vědeckou či socio-kognitivní interpretací, to vše by pomohlo autorovi lépe vymezit zkoumaný „prostor“ a téma. (Vzhledem k tomu, že autor neabsolvoval bakalářské studium na Univerzitě Karlově, je jeho exegetická „opatrnost“ odůvodnitelná. Zvládnout za navazující dva roky magisterského studia oblast hermeneutiky a exegetických metod je úkol prakticky neproveditelný.)

Texty volí autor správně, užívá řecké fonty, je patrné, že se J. Jeremiasem vážně zabýval, což je možné říci i o samotném tématu sociální paměti (jak vyplývá z Úvodu a kapitoly věnované sociální a kolektivní paměti). Struktura práce je logická, autor používá adekvátní zdroje, začíná definicemi pojmů, což vše je správně. Deficit se projeví až v oblasti interpretace zvoleným prizmatem kolektivní paměti. Otázkou je, čím je to způsobeno? Na tuto otázku by měl autor odpovědět při obhajobě práce.

Klasifikace: Autor zaslal své dílo vedoucímu práce až po vypracování celého jeho rozsahu a v poměrně krátkém časovém úseku před odevzdáním. To znemožnilo dopracovat exegeze a zohlednit vše, co je v současné době v oblasti metodologie i exegetických studií v dané oblasti k dispozici. Na tyto skutečnosti byl důrazně upozorněn. Na straně druhé, autor své dílo započal pod vedením prof. T. R. Hatiny a v důsledku pandemické situace a obtížného kontaktu s vedoucímu práce se rozhodl pro změnu školitele. Přesto mohl začít s konzultacemi práce s novým vedoucímu dříve. Na dílčích schůzkách se zahraničními hosty na HTF UK v průběhu minulých let (S. Huebenthal, T. R. Hatina a další) autor prokázal, že je schopen kvalifikovaných diskusí o tématu sociální paměti ve vztahu k Novému zákonu a je tématem vážně zaujat. Nelze tedy v tomto případě hodnotit jen finální textovou podobu práce, ale je nutné vzít v potaz vše zmíněné a výsledkem je hodnocení známkou „dobře“ (3).